

References:

1. Berestenko O. H. (2013.) Kultura profesiinoho spilkuvannia : navch.-metod. posib. dlia stud. II kursu vsikh spets. humanit. profilu den. ta zaoch. form navchannia / O. H. Berestenko ; Derzh. zakl. «Luhans. nats. un-t imeni Tarasa Shevchenka». – Luhansk : Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka». – 299 s. [in Ukrainian].
2. Diakiv A. A. (2010) Formuvannia komunikativno-movlennievoi kultury maibutnikh inzheneriv : avtoref. ... dys. kand. ped. nauk : 13.00.04: teoriia i metodyka profesiinnoi osvity . – Kyiv 20 s. [in Ukrainian].
3. Koval T. I. (2009) Pidhotovka vykladachiv vyshchoi shkoly: informatsiini tekhnologii u pedahohichnii diialnosti : navch.-metod. posib. / T. I. Koval. – Kyiv : Vyd. tsentr NLU. – 380 s. [in Ukrainian].
4. Liventsova V. A. (2002) Formuvannia kultury profesiinoho spilkuvannia u maibutnikh menedzheriv nevyrobnychoi sfery : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Ternopil'skyi derzh. ped. un-t. – Ternopil. – 212 s. [in Ukrainian].
5. Opaliuk O. M. (2004) Kultura spilkuvannia. Psykholohichni osnovy profesiinoho spilkuvannia : navch.-metod. posib. / O. M. Opaliuk, Yu. V. Serbaliuk. – Kamianets-Podil'skyi : Medobory. – 192 s. [in Ukrainian].
6. Skliar P. P. (1993) Professyonalnoe obshchenye rukovodytelia: soderzhanye, struktura y puty eho razvytyia : dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.05, 19.00.11. – Moskva. – 173 s. [in Russian].
7. Khmil F. I. (2004) Dilove spilkuvannia: navch. posib. / F. I. Khmil. – Kyiv : Akdemvydav. – 278 s. [in Ukrainian].

Гоголь И. А. Содержание и структура понятия «культура профессионального общения специалиста по маркетингу»

В статье проанализированы содержание и структура понятия «культура профессионального общения специалистов по маркетингу» в контексте их профессиональной деятельности. Рассмотрена профессиограмма маркетинговой деятельности, определены требования к личности специалиста. Показано, что профессиональная деятельность маркетолога имеет субъект-субъектный характер и строится на профессиональном взаимодействии, эффективность которого зависит от культуры профессионального общения специалиста. На основе обобщения результатов исследований было определено, что культура профессионального общения маркетолога – это личностная интегративная характеристика, которая обеспечивает профессиональное субъект-субъектное взаимодействие маркетолога с потребителями маркетинговых услуг, что обусловлено потребностями маркетинговой деятельности и направлено на достижение положительного результата. В структуре данного понятия выделены следующие компоненты: когнитивный, индивидуально-личностный, мотивационно-ценностный, социально-психологический, коммуникативный, культурно-коммуникативный, профессионально-деятельностный.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, профессиональное общение, культура профессионального общения, маркетолог.

Gogol I. O. The content and structure of the concept of “professional communication culture of a marketing specialist”

The article analyzes the content and structure of the concept of “the culture of professional communication of marketing specialists” in the context of their professional activities. The professionogram of marketing activity is considered, the requirements for the personality of a specialist are determined. It is shown that professional activity of a marketer is subject-subject character and is based on professional interaction, the effectiveness of which depends on the culture of professional communication specialist. On the basis of the generalization of research results, it was determined that the culture of professional communication between marketers is a personal integrative characteristic that provides the professional subject-subjective interaction of a marketer with consumers of marketing services, which is conditioned by the needs of marketing activities and is aimed at achieving a positive result. In the structure of this concept, the following components are distinguished: cognitive, individual-personal, motivational-value, social-psychological, communicative, linguistic-communicative and professional-activity.

Key words: professional activity, professional communication, culture of professional communication, marketer.

УДК 378.6:37.035.(477)

Данченко І. О.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ЗРІЛОСТІ СТУДЕНТІВ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

У статті висвітлюються практичні аспекти формування соціальної зрілості студентів в освітньому процесі вищих аграрних навчальних закладів. Процес формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів передбачає реалізацію програми формування соціальної зрілості студентів та забезпечення її відповідними педагогічними формами, методами і засобами; формування виховного простору вищих аграрних навчальних закладів для реалізації відповідної методики формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів; моніторинг ефективності формування соціальної зрілості студентів; формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів.

Ключові слова: соціальна зрілість студентів, формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів, програма формування соціальної зрілості студентів, формування виховного простору, готовність викладачів до формування соціальної зрілості студентів, педагогічний моніторинг формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

Агропромисловий комплекс України потребує продуктивної системи аграрної освіти, що зумовлює необхідність пошуку нових підходів до здійснення професійної підготовки студентів-аграріїв і їхньої подальшої соціалізації. Одним із провідних напрямів забезпечення відповідного процесу вбачаємо формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

Проблема соціальної зрілості знайшла відображення в працях філософів (Л. Буєва, Ю. Бардіна, О. Гундар, М. Черниш та ін.), соціологів (І. Половинка, Л. Сохань, Ф. Філіпова та ін.), психологів (В. Мухіна, А. Петровський, В. Ядова та ін.) та педагогів (С. Вершловський, Л. Канішевська, А. Мудрик, В. Радул та ін.).

Водночас аналіз теоретичного та практичного пошуків довів, що поза увагою дослідників залишилася різноаспектна проблема формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів.

Мета статті – виділити основні напрями ефективного забезпечення процесу формування соціальної зрілості студентів в освітньому процесі вищих аграрних навчальних закладів.

Формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів (далі – ВАНЗ) побудовано на основі структурно-функціональної моделі, визначених та обґрунтованих організаційно-педагогічних умов її ефективної реалізації. Змістово-методичне забезпечення формування соціальної зрілості студентів систематизовано відповідно до організаційно-педагогічних умов. Відтак формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ передбачає такі напрями роботи: реалізація програми формування соціальної зрілості студентів та забезпечення її відповідними педагогічними формами, методами і засобами; формування виховного простору; моніторинг ефективності формування соціальної зрілості студентів; формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів.

Реалізація програми формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ в освітньому процесі складається з трьох компонентів та передбачає: викладання спецкурсу варіативного компонента програми ВАНЗ «Формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ»; розроблення і впровадження у навчальний процес ВАНЗ методичного комплексу, спрямованого на оптимізацію виховних можливостей навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу щодо формування соціальної зрілості студентів; розроблення та впровадження інтерактивної програми виховання студентів «Соціальна зрілість особистості як основа ефективної самореалізації».

Мета спецкурсу: сформувати у студентів стійкі знання про соціальну зрілість особистості та умови її формування, потребу у подальшому формуванні та розвитку соціальної зрілості; забезпечити успішне становлення соціальної зрілості студентів в умовах ВАНЗ; посилити бажання та здатність засвоєння практичних умінь студентів, які дадуть змогу підвищити рівень їх соціальної зрілості та сприятимуть подальшій ефективній самореалізації.

Змістове наповнення занять зі спецкурсу спрямоване на активне навчання саморегуляції, прийомів самовиховання, ознайомлення з техніками ефективного самопрограмування студентів під час проведення інтерактивних лекційних (опанування теоретичного матеріалу, який пов'язаний з поняттям «соціальна зрілість особистості»), семінарських (поглиблене вивчення сутності поняття «соціальна зрілість» та проблеми формування соціальної зрілості особистості), практичних (діагностика сформованості структурних компонентів соціальної зрілості особистості), індивідуальних (розроблення та реалізація індивідуальних програм формування соціальної зрілості студентів) та самостійних (закріплення опанованого матеріалу шляхом вирішення змодельованих завдань, ділових ігор, занять з елементами тренінгу) занять.

Беручи до уваги дослідження Л. Лук'янової, одним із заходів оптимізації навчального процесу є створення навчально-методичного комплексу – «цілісної системи, що є окремим елементом загальної педагогічної системи і має тісні інтегровані зв'язки з усіма іншими компонентами», а його складниками є навчальні посібники, збірники задач і вправ, дидактичні і роздавальні матеріали тощо, за допомогою яких в умовах масового навчання можна вирішити проблему індивідуального підходу, проектування змісту освіти на рівень особистості студента [3].

Відтак розроблено та впроваджено в освітній процес навчально-методичного комплексу, спрямованого на оптимізацію виховних можливостей навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ під час їх викладання. Зміст відповідного навчально-методичного комплексу визначається затвердженою робочою програмою з відповідної дисципліни, яка розширюється за рахунок методичного забезпечення процесу оптимізації виховних можливостей навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Розроблення та впровадження в освітній процес навчально-методичного комплексу проводилося в декілька етапів.

На підготовчому етапі діяльність була спрямована на: виокремлення теоретичних знань про соціальну зрілість особистості та можливості їх використання під час вивчення навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу («Педагогіка вищої школи», «Психологія», «Філософія», «Соціологія», «Історія України», «Політологія», «Корпоративна культура» тощо); навчальними предметами теорії та практики за фахом («Вступ до фаху», «Дипломне проектування», «Технологія навчання та самоосвіти» тощо); аналіз програм і навчальних планів дисциплін соціально-гуманітарного циклу дали змогу стверджувати про існування певних можливостей доповнення змісту навчальних дисциплін спеціальним матеріалом, який включає наукові положення про соціальну зрілість особистості, її структурних компонентів, можливостей та перспектив

формування та розвитку інтегративної якості. Також визначено методики, що можуть використовуватися в аудиторній та позааудиторній роботі.

З викладачами, які працювали в експериментальних групах, було проведено спецсеминар «Шляхи оптимізації виховних можливостей навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ», на якому були розкриті основні цілі експерименту, сутність та структура соціальної зрілості студентів ВАНЗ та визначені виховні резерви навчальних дисциплін щодо формування соціальної зрілості особистості студентів-аграріїв.

На етапі методичного забезпечення з метою теоретичного та методичного забезпечення відповідного процесу розроблено методичний комплекс, спрямований на оптимізацію виховних можливостей навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу щодо формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ «Формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ у процесі викладання соціально-гуманітарних дисциплін», який містить: ключові теоретичні положення, що містять наукові підходи до визначення поняття «соціальна зрілість особистості», її структурні компоненти та рівні сформованості; методичні рекомендації щодо використання цього теоретичного матеріалу в практиці викладання навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу студентам; добірку різноманітних методів та педагогічних прийомів, які сприяють формуванню компонентів соціальної зрілості студентів; діагностичний інструментарій щодо визначення рівня сформованості соціальної зрілості студентів; методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів, які в процесі опанування теоретичної бази та практичних умінь та навичок дадуть змогу сформувати високий рівень їх соціальної зрілості; глосарій.

На третьому (практичному) етапі відбувалася діяльність, спрямована на формування соціальної зрілості студентів під час викладання навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

На четвертому етапі (етап педагогічного моніторингу): визначалися показники ефективності; проводилося безпосереднє оцінювання результатів навчання відповідно до поставленої мети, проводилися проблемні дискусії, обговорення з учасниками оцінювання, формувалися пропозиції щодо змін з метою підвищення якості відповідного процесу; обговорювалися запропоновані шляхи його вдосконалення; відбувалася корекція цілей наступного циклу роботи щодо забезпечення якісного педагогічного процесу, спрямованого на оптимізацію виховних можливостей навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу щодо формування соціальної зрілості студентів.

Крім того, розроблено та впроваджено інтерактивну програму виховання студентів «Соціальна зрілість особистості як основа ефективної самореалізації», яка складається з комплексу виховних заходів, мета яких – формування компонентів соціальної зрілості студентів ВАНЗ.

Важливо відзначити, що інтерактивне виховання розуміємо як процес, що будується на принципах гуманізму, демократизації, диференціації й індивідуалізації та є соціально мотивованим партнерством, центром уваги якого є процес виховання, а організаційна творча співпраця рівноправних особистостей на рівні суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Відтак під інтегративною взаємодією розуміємо своєрідну інтервенцію (втручання) керівника (вихователя) в групову ситуацію «тут і зараз», яка структурує активність членів групи відповідно до певної педагогічної мети.

Інтерактивне виховання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання методів, що дають змогу створити ситуації пошуку, ризику, сумніву, успіху, суперечності, переконання, ствердження, задоволення чи смутку, аналізу та самооцінки своїх дій, спільне розв'язання проблем [4, с. 422].

Відповідно, процес інтерактивного виховання має, на нашу думку, містити: переживання учасниками конкретного досвіду (це може бути гра, вправа, вивчення певної ситуації тощо); осмислення отриманого досвіду; узагальнення (рефлексія); втілення отриманого досвіду в життя.

Основними завданнями наскрізної програми формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ є такі: ознайомлення студентів із сутністю соціальної зрілості та тією системою інтегративних якостей, сформованість яких визначає рівень володіння зазначеним феноменом; формування позитивної мотивації щодо формування високого рівня соціальної зрілості особистості та її підкріплення в різних видах пізнавальної та суспільно значущої діяльності; здатності діяти та спрямовувати поведінку на основі загальнолюдських цінностей; знання та можливості до солідарної взаємодії, яка охоплює наявність таких якостей, як уміння оцінювати соціальну ситуацію у відповідному соціокультурному середовищі, зокрема і у віртуальному, налагоджувати комунікативні толерантні взаємини в процесі життєдіяльності та спілкування, здатності відповідати за зроблений вибір активної громадянської позиції у відстоюванні прав і свобод, інтересів особистості, спроможності виявлення самостійності, відповідальності, інтерактивності, позитивної агресивності, життєстійкості/адаптивності, конкурентоспроможності; здатність мобілізувати інтелектуально-духовний потенціал для досягнення успіху, що передбачає самовдосконалення та саморозвиток особистості.

Ефективність інтегративної програми формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ залежить від забезпечення суб'єкт-суб'єктного рівноправного партнерства під час залучення студентів до різних видів пізнавальної та суспільно значущої діяльності. Щодо методичного забезпечення цього процесу, його ефективність залежить від гармонійного поєднання традиційних та інтерактивних методів і форм виховної роботи, які забезпечують цілісний системний підхід до його організації.

Планування процесу формування соціальної зрілості як інтегративної якості в структурі особистості – процес багатогранний і складний, пов'язаний з визначенням мети, завдань самовдосконалення як на перспективу, так і на певні етапи життєдіяльності студентів, з розробленням програми індивідуального особистісного зростання, з визначенням організуючих основ діяльності щодо самовдосконалення (вибір форм, методів, прийомів роботи над собою тощо).

Взаємодія всіх суб'єктів ВАНЗ опосередковує процеси внутрішньої групової динаміки: сприймання суб'єктів один одним, формування групових норм та цінностей, форм співпраці та взаємної відповідальності. Відтак стосунки, що склалися у ВАНЗ, впливають як на ефективність підготовки майбутніх фахівців-аграріїв, так і на формування їх особистісних якостей, зокрема, і соціальної зрілості.

Резюмуючи, зазначимо, що ефективність підготовки майбутніх фахівців-аграріїв, формування особистісних якостей студентів, зокрема їх соціальної зрілості, залежать від рівня взаємин, що склалися як в окремих студентських групах, так і колективі ВАНЗ.

Продуктивність таких відносин зумовлена спеціально організованою діяльністю, спрямованою на формування ефективної взаємодії в групах і «базується на інформованості членів колективу один одним, взаєморозумінні, взаємній симпатії, доброзичливості, допомозі та вимогливості, самостійності та ініціативі, оптимістичному настрої, високій ефективності впливу колективу на особистість, відповідності офіційної спільної думки колективу неофіційній, задоволенні всіх членів колективу офіційними лідерами колективного життя й діяльності [4, с. 265]. Спираючись на це, з метою підвищення рівня взаємодії в колективі було розроблено низку методичних семінарів із елементами тренінгу «Ефективна комунікація та взаємодія в малих групах».

Щодо формування виховного простору ВАНЗ з метою реалізації методики формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ в освітньому процесі, спираючись на дослідження І. Беха [1], відповідну діяльність було спрямовано на: демократизацію, гуманізацію, індивідуалізацію соціобуття студентів; формування особистісно конструктивних відносин між суб'єктами освітнього процесу; оптимізацію виховних можливостей процесу навчання студентів; формування їх продуктивної життєдіяльності.

Під час дослідно-експериментальної роботи з'ясовано, що у створенні виховного простору ВАНЗ свою ефективність засвідчили такі виховні заходи: спільні групові справи, суспільно значущі проекти; години спілкування, дискусії, заняття з елементами тренінгу, семінари-практикуми, просвітницькі лекції тощо.

Щодо моніторингу ефективності формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ, то його основною метою є забезпечення різних груп освітнього процесу якісною, об'єктивною і своєчасною інформацією про результати відповідної діяльності.

Висновки. Таким чином, процес формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів передбачає реалізацію програми формування соціальної зрілості студентів та забезпечення її відповідними педагогічними формами, методами і засобами; формування виховного простору вищих аграрних навчальних закладів для реалізації відповідної методики формування соціальної зрілості студентів вищих аграрних навчальних закладів; моніторинг ефективності формування соціальної зрілості студентів; формування готовності викладачів до формування соціальної зрілості студентів.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо в удосконаленні системи формування соціальної зрілості студентів ВАНЗ та розробленні відповідного методичного забезпечення.

Використана література:

1. Бех І. Виховний простір: організаційно-змістові орієнтири / І. Бех // Гірська школа Українських Карпат. – 2013. – № 10. – С. 3–14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gsuk_2013_10_3.
2. Лук'янова Л. Екологічна освіта у професійно-технічних навчальних закладах: теоретичний і практичний аспекти: [монографія] / Л. Лук'янова. – Київ: Міленіум, 2006. – 249 с.
3. Семенова А. В. Прадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх вчителів: [монографія] / Алла Семенова. – Одеса: Юридична література, 2009. – 504 с.

References:

1. Bekh I. (2013). Vykhovnyi prostir: orhanizatsiino-zmistovi oriientyry [Educational space: organizational and content orientations]. Hirska shkola Ukrainskykh Karpat – Mountain School of the Ukrainian Carpathians, No 10. – pp. 3–14. – Mode of access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gsuk_2013_10_3. [in Ukrainian].
2. Lukianova L. (2006). Ekologichna osvita u profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladakh: teoretychnyi i praktychnyi aspekty [Environmental education in vocational schools: theoretical and practical aspects]. L. Lukianova. – Kyiv: Milenium, 2006, p. 249. [in Ukrainian].
3. Semenova A. V. (2009). Pradyhmalne modeliuvannia u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh vchyteliv [Prudi gmal simulation in the training of future teachers]. Alla Semenova. – Odesa: Yurydychna literatura, 2009, p. 504. [in Ukrainian].

Данченко И. А. Организация процесса формирования социальной зрелости студентов в образовательном процессе высших аграрных учебных заведений

В статье освещаются практические аспекты формирования социальной зрелости студентов в образовательном процессе высших аграрных учебных заведений. Процесс формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений предусматривает: реализацию программы формирования социальной зрелости студентов и обеспечения ее соответствующими педагогическими формами и методами; формирование воспитательного пространства высших аграрных учебных заведений для реализации соответствующей методики формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений; мониторинг эффективности формирования социальной зрелости студентов; формирование готовности преподавателей к формированию социальной зрелости студентов.

Ключевые слова: социальная зрелость студентов, формирование социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений, программа формирования социальной зрелости студентов, формирование воспитательного пространства, готовность преподавателей к формированию социальной зрелости студентов, педагогический мониторинг формирования социальной зрелости студентов высших аграрных учебных заведений.

Danchenko I. O. Organization of the process of forming the social maturity of students in the educational process of higher agrarian educational institutions

The article highlights practical aspects of the organization of the social maturity of students in the educational process of higher agrarian educational institutions. The process of formation of a social maturity of students in higher agricultural education institutions includes the implementation of the program of formation of a social maturity of students and ensure its appropriate teaching forms and methods; the formation of educational space of higher agricultural education institutions to implement the appropriate method of formation of a social maturity of students in higher agricultural education institutions; monitoring of effectiveness of the formation of the social maturity of students; the formation of teachers' readiness to form social maturity of students.

Key words: social maturity of students, formation of a social maturity of students of higher agrarian educational institutions, program is the formation of a social maturity of students, formation of educational space, willingness of teachers to the formation of a social maturity of students, pedagogical monitoring the formation of a social maturity of students in higher agricultural education.

УДК 159.9:355.01

Эйналова Айтен

ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛИЗАЦИИ ДЕТЕЙ С СИНДРОМОМ АУТИЗМА В АЗЕРБАЙДЖАНЕ

В статье затрагиваются проблемы помощи детям с аутизмом в Азербайджане. Отмечается, что аутизм-состояние характеризуется преобладанием замкнутой внутренней жизни, отстранением человека от внешнего мира, бедностью выражения эмоций. Подчеркивается, что в Азербайджане, несмотря на недостаточный уровень наблюдения и лечения детей, находящихся в состоянии синдрома аутизма, с такими детьми и их родителями ведутся активные профилактические работы.

Автор, анализируя разные варианты синдрома раннего детского аутизма, рассматривал труды таких известных психиатров, как L. Kanner, H. Asperger, С. С. Мнухина и др. Отмечается, что на Западе, в частности в США, начиная с XX века применяется как медицинский, так и социальный подход к людям, имеющим проблемы в развитии. Вместе с тем отмечается, что и в Турции в последние годы существенно продвинулись в вопросах реабилитации аутистов. Там открыты широкопрофильные реабилитационные центры, школы, сервисы, на специальных курсах проводится обучение родителей детей с этим синдромом.

Ключевые слова: аутизм, Азербайджан, реабилитационные центры, общественные организации, государство, родители.

Аутизм – состояние, характеризующееся преобладанием замкнутой внутренней жизни, активным отстранением от внешнего мира, бедностью выражения эмоций. Многие родители воспринимают аутизм как своеобразный приговор. Наиболее ярко синдром аутизма проявляется в детском возрасте, что ведет к изоляции малыша от родных и общества. «Есть очень много предположений о причине аутизма, в частности, такие как нарушения со стороны работы желудочно-кишечного тракта, загрязненность воздуха, питьевой воды и пищи тяжелыми металлами, пестицидами, грибами и т.д., ГМО в питании, прием некоторых препаратов во время беременности и др.» [1]. Итак, основные (не генетические) причины, которые могут способствовать возникновению аутизма:

- нарушения питания и обмена веществ;
- попадание в организм тяжелых металлов, нейротоксинов, похожее влияние могут оказывать лекарства, которые принимают беременные при угрозе прерывания беременности;
- биохимические факторы (неправильный обмен ферментов и т.д.);